

Mostaert, op zijne Ontdekking van Amerika, de wolkenlucht een decoratieve vlakvulling, een vulling van een „leegte”, (de wolken hebben er de kleur van de bergen en zijn er ook in substantie nauwelijks van te onderscheiden), heeft ze er dus een zuiver picturale waarde, bij Seghers heeft ze hare wezenlijke, van het landschap afwijkende, waarde, met hare afzonderlijke schoonheid als stof.

Op dit schilderij heeft Seghers (in navolging van Rubens) de zware wolkenlucht nog bovendien een afzonderlijke (n.l. dramatische) functie laten verrichten, die Rembrandt later bij voorkeur zou toepassen, en o.a. op zijn Rust op de Vlucht naar Egypte precies zoo heeft overgenomen. De lucht heeft hier gediend tot ontzaggelijke versterking van het dramatisch effect: de stemming van onheilspellende somberheid, als braken alle elementen los tot het verwekken van een tweeden Zondvloed.

Ten derde heeft Seghers hier van het bewolkte uitspansel gebruik gemaakt, om, door de schaduwen die de wolken werpen over verschillende partijen van het door de zon flauw beschenen land, een compositiefactor te scheppen, die in het Hollandsch landschap van eerste orde zou worden.

En ten vierde heeft hij de van nature scherpe horizonlijn weten te vervagen.

De horizontale lijn als horizonlijn is een uitzondering in het 17de eeuwsche Hollandsche landschap. Waar ze werd aangenomen, werd het strakke ervan meestal gebroken; of plaatselijk, (door een boomgroep, een brug, een woning, een zeilschuit) of over de geheele lengte (door een reeks détails, die samen in rythmische zigzaglijn tegen den hemel afsteken.)

De meesten hebben echter de voorkeur gegeven aan de diagonaal: of in flauwe helling schuin oplopend, meest van links naar rechts; of — gelijk bij dezen Seghers en later bij vele Rembrandts — door een sterke terreinsteiging in den éénen hoek.

De diagonaal was een nieuwe compositie-factor, de geheele 17de eeuw door vrij algemeen gehandhaafd om te ontkomen aan de stijfheid, die de compositie door de horizontale lijn krijgt. De diagonaal kan niet anders zijn ontstaan dan (door weglating van een diagonaal) uit het 16de eeuwsche Vlaamsche berglandschap, dat één diagonaal op den voorgrond had en één, tot herstel van evenwicht, in tegengestelde richting op den achtergrond.

De diagonaal is een truc, en elke truc heeft, als men hem eenmaal doorziet, het bezwaar van het element der berekening. Seghers heeft op dit landschap de schitterende vondst toegepast, lucht en landschap te laten inéénvloeien, waardoor de compositie-truc der diagonaal zijn accent verloor; op dezelfde wijze als da Vinci aan zijn pyramide-compositie het truc-aanschijn ontnam, door haar op te lossen in licht- en schaduwpartijen.

Op dezen Seghers wordt de donkere lucht als het ware omhooggezweept,